

Kék vadgalamb

Bányai János

Magas volt és sápadt. Úgy állt a kútnál, mint aki magából facsarja a vizet; állt és nézte a macskaköveket az úton, amelyekre kifolyt a víz. Ha a víz elönti a macskaköveket, azt jelenti, hogy megtelt a kanna, s indulhat hazafelé. Vette a kannát a kút csövéből, kék kanna volt, nagyon kék, amikor belenézett, sűrke szemeiből kihulltak a fénycsíkok, s lesiklottak róla, mint a tükörről, amikor belenéz vagy a tőről, amikor kitárja keblét a napnak. A kút kereke mozgott még néhány percig, aztán megállt, az utolsó csepp víz is elhagyta a csövet, mintha utána szeretne menni a kék kannának; s az árnyék, amelyik végighalsalt a macskaköveken, elvitte az asszonyt, a kannával, a vízzel, elindultak ketten, mintha hosszú idő óta először találtak volna egymásra.

Az iskola mellett haladt el és hallotta az ablakon keresztül a zsi-bongást, amely végigfutott az osztályon, amikor meghallották a csöngést. Arra gondolt, jó lenne megvárni most a gyereket, jó lenne most csak néhány percet várni itt az ajtónál és látni a gyerekeket, amint elrohannak minden irányba, anélkül hogy őt észrevennék.

Elindult mégis, és a péküzlet mellett befordult a mellékutcába. Eltűnt mint a távolodó emberek szoktak a ködben, halvány volt először, aztán csak a köd mozgása látszott s eltűnt, úgy eltűnt, mint ahogyan a kúthoz ment, váratlanul, félénken és halk mosollyal arcán. Holnapra nagy hablabdázásra készül a sikosra ázott fateknő felett.

II. Újra kijött a ködből s megint a kút felé indult. Lány arcán vékony csillagsugár futott végig. Kimelegedett. Nehéz a vizet hordani a kannában. A kanna szép, de nehéz benne a víz. Olyan mint az olaj, meg a homok, meg a só. A fiacskája azt kérdezte tőle, miből készítik a sót, hogy annyira sós íze van. Nem tudott felelni, nagyot nevetett, föl-emelte a kezét, a szeméhez tette és nevetett. Igazán nem tudhatta, mi-

ből készítik a sót, meg miért sós a só. Annyira nevetett akkor, hogy kicsordultak a könnyei, s végigfutottak az arcán, mint apró homokszemek nyáridő hajnalán a szederbokorban, (honnan jut eszébe a szederbokor?), s csiklandozzák a könnyecseppek, ahogy végigfolynak az arcán, (tényleg, szedret volt szedni hajnalban, s már nem is emlékszik), a könny befutott abba a mélyedésbe az arcán, ami mint egy árok bevésődött a szája felé, (a falun járt szedret szedni, nyaranként sok szedret szedtek, a lábát mindig összecsikargatta az indákkal, sírt is néha), igen, a könny keserű, igazán keserű a könny, érzi, végig a szájaszélén a keserű meg sós ízét a könnynek, (ilyen volt a könny mikor sírt a szederinda miatt), azért jutott talán eszébe most a szeder. Szép gyümölcs a szeder. Nem is vette észre, hogy újból megtelt a kannája és visszafelé indult már, mellette gyerekek rohantak el, most gyújtott világasságot a pék üzletében, ennyi idő van már? talán nem is kell több víz. Elég ennyi, van egy kevés a hordóban is, eső, jó esővízben mosni, de nincs belőle elegendő, a szennyes meg annyi, hogy holnap sokáig tart majd a nap.

III. Ahogy a víz beleloccsant a kádba, felcsapott egy cseppet az arcára. Letörölte, minden érzés nélkül. Túlságosan fáradt volt már, semmit sem érzett; hordta a vizet egész délután, nem is tudja, hányszor ment el a kútig meg vissza, de sok volt, azt most karján érzi, ahogy emelné. Kinyílt az ajtó, a konyhaajtó, és látja a fiát ahogy feléje közeledik. Valamit, valamit mond halkán, csak nem a sóról kérdez megint valamit? észreveszi, hogy nem tud nevetni, egy hegedűszóól minden hangja feszül a fülében, egészen távol hajol a hegedűtől, de nem hallja, nem hallja, hogy mit mond a fia, csak látja, hogy szól, valamit mond, talán kiált is, s visszhangzanak a falak körülötte, de nem érez semmit, semmit sem hall, csak várja, hogy induljanak valahova, mint mikor mellére ül a rádió minden melódiája, úgy érzi nincs kiút, egyetlen út sincs, amelyen elhagyhatná azt a vasárnapdélutáni fülledséget, amely átöleli az ablakokat és az ajtót bilincskarjával. Lép egyet és eszébe jut, hogy semmi baja, csak nagyon fáradt, nagyon hosszú volt az út a kúttól egészen eddig. Lábai akaratlanul viszik be a könyhába és bent szeme párosul a halvány villanyfényvel, amikor leül a székre, amit fiacskája tett elébe. Fiacskám, hol vannak a szemeid, miért félsz, nincs anyukának semmi baja, nincs, igazán nincs semmi baja, hol vagy fiacskám, szedd össze magad, látod semmi bajom, csak túlságosan fáradt vagyok, talán nem is annyira, amilyennek látszom, fiacskám nyugodj meg, kérlek légy nyugodt, ma hazajön apukánk is, nem történhet semmi bajunk, csak várnunk kell egy kicsit, csak pár percet, hogy anyuka kipihenje magát, igazán, fiacskám, csak ennyi az egész. Nevesünk, kicsit. Nem tudta, hogy mondta-e mindezt és így-e, nem tudta, semmit nem hallott, egészen eltűnt, egész testével eltűnt a szoba pillantásában, mint a múlt, amelyre soha sem gondolt. Nem látta a fiacskáját. Karja görcsös volt, mint a csók, úgy fogta a szék karját, aztán amikor egyszer nagyon megszorította a szék támláját. meghallotta, egészen hangosan hallotta, ilyen hangosan még semmit nem hallott, hogy

a tűz pattog, vidáman pattog a tűzhelyben, vidámsága most áterjedt rá is, felugrott hirtelen a székről és keresni indult fiacskáját.

Ott feküdt a földön, olyan volt mint a Bobi, mikor megverték, a tűzhely előtt, s zokogott.

Felvette, karjába vette és csókjaival súgta fülébe, hogy anyukának semmi baja, igazán semmi baja. A baj nem itt kezdődik, igazán nem, fiacskám.

IV. Hallotta, hogy kinyílt a kapu. A léptek, amelyek az embert hozták bizonytalanok voltak. Nem találta az ajtókilincset. A gyerek nyitott neki ajtót. Mikor belépett, az asszony nem figyelt feléje. Valahova messzire nézett. nagyon távolra, mintha látott volna valamit, valamit, amit széppel szoktak jelölni, s eltűnt egy pillanatra ebből a konyhából, távolra, maga sem tudta, mit keres oly messze, s érezte. sohasem kíván visszatérni a konyhába. A férfi csak állt az ajtóban, nem mozdult, mintha lábai ólomból volnának, úgy állt ott az ajtóban, talán nem is látott semmit, vagy mindig elfutottak szeme előtt a konyha bútorai. Csend. Nincs nagyobb csend a tó partján. A tó csendje nem lehet faragatlanabb, mint a konyha csendje. A tűz ellobbant a tűzhelyben. Valami csúnyát kiáltott az ember, nem hallotta, intett, hogy mondja mégegyszer. „Mi van?” a férfi hangja kemény volt, mint a tenyere. „Megkukulatok?” Lerogyott egy székre. A gyereket sehol sem látta az asszony. Az ember feje himbálódzott a levegőben, mint annak a lába, akinek eltört a csontja. A gyerek nincs sehol. Kiáltana utána, de tudja, hogy majd visszatér. Megnyugszik. Újra csend. „Enni!” hallja. Kinyitja a kredenc ajtaját. Ennivalót szed elő. Kenyeret tesz mellé, kést keres, meg zöldpaprikát. „Gyere!” int, de az nem tud felállni. Segít neki. A székét is hozza. Nem tud enni a férfi. Nem tudja szájába rakni a falatokat. Az asszony az ablakhoz lép és kitekint az udvarra. Két világító szemet vesz észre a fa mögött. A szemek indulnak feléje. A gyerek bontakozik ki. Csak az ajtóig mer eljőnni, ott megáll, nem indul befelé. Az asszony nem is int neki. A folyosón a fiú nekidől egy oszlopnak és folyó indul az arcáról. Az asszony elfordul az ajtótól. Hallja, hogy az ember feje nagyot koppan az asztalon. Int a gyerekeknek, hogy jöjjen be. Kint mély sötét van, lassan ereszkedik a köd.

V. A szobában savanyú a levegő. Mély horkolás rázza a falakat a szoba tulsó felén. A horkolás végigfut minden tárgyon és belemosódik az ablak táblái közé. Az asszony hason fekszik az ágyban és zokog. Sós a könnye mint mindig, de nem tud semmire sem gondolni! Semmire, csak látja amott a falakon túl, látja az öregasszonyt, aki integet neki, s mondja, súgja, nyugodj meg, ilyen az élet, ilyen az élet, nyugodj meg, s a szavak visszhangzanak az üvegfalak között. A szoba négy fala most fekete üveggé változik, mint a távolság, amely a szavak igaza közé fészkelte magát. Indulni kellene, indulni. Minden este végigélni ugyanazt, nagyon nehéz. Most igazán indulni kellene. A gyerek még mindig nem jött be a folyosóról, már intett neki egyszer, hogy bejöhet, de újabb hívásra vár, csak áll ott kinn, mintha elavult volna, mintha mély, gyerekesen mély álomba merült volna. S neki most nincs ereje kimenni, nincs egy csöpp erő sem a tagjaiban. Elaludt. Minden elhalt

mellette. Semmi sem volt már a közelében. Hajnalban, amikor felébredt, kiment a folyosóra és intett a gyerekeknek, hogy induljunk fiacskám, most már erősek vagyunk, induljunk fiacskám, kialudtuk magunkat, ma újból olyan nap lesz, mint minden másik. Ma is elindulunk, mint eddig minden hajnalban. Egymás kezét fogva indulunk ma is. S visszatérünk ma is. Tudod, fiacskám, addig kell indulnunk, míg végre egyszer nem térünk vissza. Talán ma lesz a visszatérés nélküli indulás. Talán holnap. Talán saha sem lesz. Fiacskám, lehet, hogy túl gyengék vagyunk ahhoz, hogy tegyünk valamit. Fiacskám, semmit se tanulj meg ebben a házban (újra a szedret látta, meg a hajnalt, meg a folyót otthon az erdőben). vigyázz magadra, (nem is olyan sós ám a könny!), te okos és szép fiú vagy, (örömkönnyek?), indulnunk kell, reggel van, (otthon mindig ilyenkor indultunk az erdőbe), add a kezed kicsim, (elsiklott a halász csónaka a víz felett), add a kezed, hogy utóljárjunk mindent, fiacskám, megfogjuk, meglátod, megfogjuk a kék vadgalambot, meglátod, hogy a miénk lesz, hisz sohasem láttuk még, most a miénk lesz. A fiúban valami keserű íz matatott, nem akart indulni, hideg volt és szürke minden, a házak, a falak, az út, minden hideg volt s rajtamardt a tenyér bőre, ha hozzáérték. Aztán mégis felszedte lábait s hal-kan hallotta: kék vadgalamb.

